

BÖLÜM 31

HEMŞİRELİK UYGULAMALARINDA ATIK YÖNETİMİ

Tuğbağ SUBAŞI¹
Cumhur ARTUK²

31.1. Giriş

Atık, ihtiyaç bulunmayan ve bulunduğu ortamdan uzaklaştırmak istenen her türlü maddeye denir. Sağlık hizmetleri sırasında yapılan farklı işlemler çeşitli ve fazla miktarda atıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Ortaya çıkan atıklar çevre sağlığı, hastalar ve sağlık personelleri için risk oluşturmaktadır. Bu risklere karşı atıklarla ilgili çeşitli çalışmalar yapılmış, ayrıştırma, geri dönüşüm ve bertaraf yöntemlerine karşı yöntemler geliştirilmiştir.

Hastane kaynaklı atıklar düşünüldüğünde özellikle tıbbi atıkların enfekte ve/veya bulaşıcı olmaları, insan ve çevre sağlığı açısından büyük risk taşımaları nedeniyle önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple hastanelerin atık planlarını oluşturması ve tüm personelini bu konularda bilgilendirmesi, ilgili eğitimlerin planlanarak verilmesi gereklidir.

Hastanelerde bu eğitimler çoğunlukla, atık komiteleri, enfeksiyon kontrol hemşireleri, eğitim hemşireleri tarafından planlanıp verilmektedir. Verilen eğitimlerin sürdürülebilir olması, aksaklıkların yaşanmaması için periyodik kontroller ve gözlemler yapılmalıdır. Hastane müdürleri, destek kalite hizmetleri, başhemşireler, başhemşire yardımcıları ve sorumlu hemşireler tarafından da

¹ Uzm. Hemşire, Gülhane Eğitim ve Araştırma Hastanesi Enfeksiyon Kontrol Komitesi, tugbasubasi@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Gülhane Tıp Fakültesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji AD., cartuk1979@yahoo.com

- Tüm personele kesici-delici alet yaralanmaları, kaza bildirimleri konusunda eğitim verilmelidir.
- Sağlık kuruluşlarında hasta bakım hizmeti verilen alanlarda (hasta odası, muayene odası, tedavi odaları, ameliyathane, hemodiyaliz, vb.) kırmızı çöp torbası ve kesici-delici alet kutusu muhakkak mevcut olmalıdır.
- Tıbbi atık üretilen alanda kesici-delici alet kutusu veya kırmızı çöp torbası bulunmadığı durumda atığın en yakın kırmızı torbalı çöp kovasına veya kesici-delici alet kutusuna atılması sağlanmalıdır.
- Atıkların bertarafı esnasında tıbbi atıkların mavi veya siyah çöp poşeti içinde tespit edilmesi durumunda görevli personelin bu poşeti uygun boydaki kırmızı çöp poşetine koymak suretiyle ortamdaki uzaklaştırılması sağlanmalıdır. Kati suretle poşet içerinden tıbbi atıkların ayrıştırılması yoluna gidilmemelidir.
- Temizlik ve tıbbi atık personellerine atık yönetimi ve enfeksiyon kontrol önlemleri, el hijyeni konularında eğitim verilmesi, uygulamalarının kontrolü, tespit edilen aksaklıklar durumunda ise eğitim tekrarı sağlanmalıdır.
- Temizlik ve tıbbi atık personellerinin, çalışma sırasında eldiven, maske, gözlük, önlük, iş tulumu gibi koruyucu ekipman kullanması sağlanmalı, mutlaka temiz bir yedeklerinin de olması gereklidir.
- Göreve veya kurumlara yeni başlayan tüm personele “Atık Yönetimi”, “Enfeksiyon Kontrol Önlemleri ve El Hijyeni”, “Kesici/Delici Alet Yaralanmaları” konularında oryantasyon eğitimi verilmelidir.
- Tıbbi atıklarla iş elbisesi, deri-mukoza teması veya göz teması ile kontamine olmuş personelin duş alması sağlanmalıdır.

Sonuç olarak; sağlık kurum ve kuruluşlarında üretilen atıkların insan ve çevre sağlığına zarar vermesinin engellenmesi amacıyla “Atık Yönetim” planlarına uymak gereklidir. Hastanelerin, sağlık merkezlerinin atık yönetiminde başarılı olabilmesi tüm personelin uyumu, uygulamalara dikkat etmesi ve desteği ile sağlanabilecektir.

Kaynaklar

09.08.1983 tarih ve 2872 sayılı Çevre Kanunu

20.05.1993 tarih ve 21586 sayılı Resmî Gazete’de “Tıbbi Atıkların Kontrolü Yönetmeliği”

02.04.2015 tarih ve 29314 sayılı Resmî Gazete’de “Atık Yönetimi Yönetmeliği”

Mat Baykara SD, Baykal Ü. Sağlık kuruluşlarında tıbbi atık yönetimi ve sıfır atık yaklaşımı. Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi. 2020;7.3: 441-449.

Ertay H, Güden MA. Hastanelerde tıbbi atık yönetimi. Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi. 2019;1: 53-67.